

Monumentnummer*: 527837

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* 25 oktober 2004
Kadaster deel/nr 82928/185

*Woonplaats** Amsterdam *Gemeente** Amsterdam *Provincie** Noord-Holland

Locatiennaam Amsterdam *Locatieomschrijving* TO Brug VB 210, Oud Zuid

*Kadastrale gemeente** Amsterdam *Sectie** AC *Kadastraal object** *Appartement aanduiding* *Grondperceel* 757

Omschrijving**

Inleiding

Een op 15 juni 1935 onthuld GEDENKTEKEN voor de gouverneur generaal van het voormalig Nederlands-Indië, J.B. van Heutsz. Het staat bekend als het Van Heutsz-monument. Initiatief en opdracht werd gegeven door het op 23 juli 1924 opgerichte Van Heutsz-comité (Commissie tot Huldiging van de Nagedachtenis van Generaal J.B. van Heutsz). In 1928 besloot de gemeenteraad dat het monument op het plantsoen tussen het Olympiaplein en de brug van het Amsterdams Lyceum zou komen te liggen. In 1932 werd een prijsvraag uitgeschreven voor vier beeldhouwers. Uiteindelijk werden de beeldhouwer F.J. van Hall en de architect G. Friedhoff gekozen.

Omschrijving

Het gedenkteken is gelegen op een aan een lange zijde afgeplat ovaal plantsoen met grasperken, trottoir en verdere bestrating. Het gedenkteken is met omringende aardwerken langgerekt en grotendeels NO/ZW georiënteerd. Het ondiepe waterbassin is in het midden aan de noordzijde geplaatst. Het grotendeels uit metselwerk opgebouwde gedenkteken is sterk symmetrisch en bestaat uit een hoog middendeel met bassin en uit twee identieke vleugels. Twee hoge gemetselde en rechthoekige pilonen met dekplaat worden aan de bovenzijde verbonden door een poort en een boog met radiale goudkleurige zonnestrallen. De beide pilonen herinneren aan de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

eenheid van Nederland en Indië. Aan de voet van de pilonen staat aan de noordzijde op een laag basement een hoge sokkel. De sokkel heeft een betonnen kern en is bekleed met platen travertin. Aan de voorzijde bevinden zich nog de bouten waaraan destijds de letters van de naam 'VAN HEUTSZ'. Op de sokkel verder verschillende beeldhouwde haut-reliëfs met afbeeldingen van mensen en dieren en produkten uit de archipel. Aan de voorzijde een reliëf met het motief van de sluipende leeuw. Aan de achterzijde van de sokkel bevond zich op de met bronzen doken bevestigde platen van travertin een inmiddels verwijderde bronzen plaquette waarop: 'Eerbiedige hulde aan het roemrijke op 26 juli 1950 ontbonden Koninklijke Nederlands-Indische Leger' en 'Kon. Ver. Ons Leger.' Aan de voorzijde bevond zich het (eveneens verwijderde) bronzen portretmedaillon van Van Heutsz. Op de sokkel het kalkstenen beeld van een vrouw. Zij is gekleed in een sarong en heeft een banderolle in haar hand. Aan haar voeten aan de linkerzijde een leeuw met het stadswapen; aan de rechterzijde een leeuw met rechterpoot op schild met zwaard, het wapen van Batavia. In de sokkel bevond zich oorspronkelijk de waterkelder en de pomruimte voor de fontein. Aan de voorzijde wordt de sokkel omgeven door het grote en ondiepe en half rond afgesloten bassin. Rondom een gemetselde waterkering met afdekking. Op de aansluiting met het metselwerk van het gedenkteken een tweetal kwartronde hekken. In het opgaande metselwerk enkele natuurstenen uitkragingen. De vleugels aan weerszijden van de pilonen hebben een afsluiting op klossen en hebben elk een arcade met zes ellipsbogen. Aan de uiteinden van de vleugels buigt het gemetselde muurwerk terug in de richting van het bassin en vormt zo een beschutting met terrassen en bankwerk. Enkele treden als overbrugging van de niveaoverschillen. Op de zwikken tussen de bogen bevinden zich aan de voorzijde van de beide vleugels vijf beeldengroepen in haut-reliëf met voorstellingen uit het leven op de verschillende eilanden van de archipel. De eerste bogen aan weerszijden van het bassin vormen een doorgang naar de achter- of zuidzijde van het gedenkteken. Hierin enkele treden, een gemetselde borstwering en laag muurwerk met afdekking en laag hekwerk. Aan de achterzijde is het maaiveld van het plantsoen lager dan aan de voorzijde. De beide vleugels hebben aan de achterzijde een lage gemetselde muur die achter de bogen en het omgebogen muurwerk doorloopt. Tussen het hoge en het lage muurwerk bevindt zich een smalle ruimte voor beplanting.

Waardering

Uit 1932-1935 daterend gedenkteken van algemeen belang vanwege architectuur-, kunst- en cultuurhistorische waarde als voor de bouwtijd kenmerkende herinnering aan de koloniale betrekkingen tussen Nederland en Nederlands-Indië. Tevens van stedenbouwkundige waarde wegens de beeldbepalende situering tegenover één van de poorten van het Plan Zuid van Berlage aan het Noorder Amstelkanaal op de overgang naar het Olympiaplein. Voorts van algemeen belang vanwege de typologische zeldzaamheid.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Gedenkteken(D)

Functie

Plantsoen

Gedenkteken(D6)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument